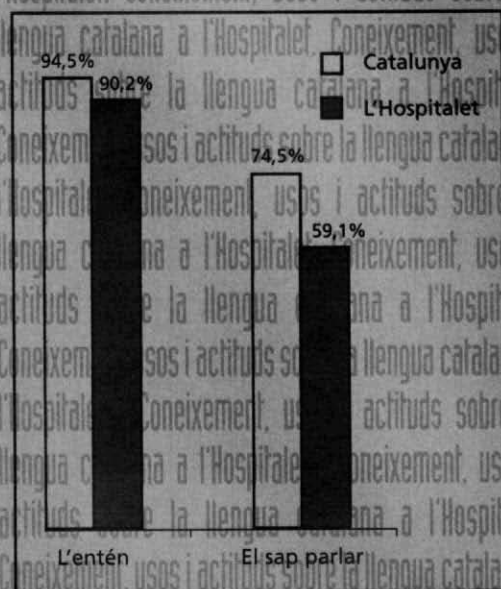

Coneixement, usos i actituds sobre la llengua catalana a l'Hospitalet

Anna Simó i Castelló

Coneixement, usos i actituds sobre la llengua catalana a l'Hospitalet

ANNA SIMÓ I CASTELLÓ

CENTRE D'ESTUDIS DE L'HOSPITALET.

LLICENCIADA EN FILOLOGIA CATALANA I POSTGRAU DE PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICA.

CONSELLERA DE BENESTAR I FAMÍLIA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.

En els darrers vint anys s'han esmerçat recursos importants per obtenir dades sobre els coneixements lingüístics de la població de Catalunya i se n'han fet anàlisis exhaustives. Per aquest motiu tenim una perspectiva molt bona pel que fa a l'evolució dels coneixements lingüístics (censos lingüístics de 1986, 1991, 1996 i 2001) i fins i tot disposem de dades comparades de les competències lingüístiques al Principat, al País Valencià i a les Illes Balears gràcies al cens del 1991. En el cas de l'Hospitalet, hem de destacar les anàlisis de Romaní i Viladot (Romaní i Viladot, 1987) i de Joan Camós, aquest publicat en un *Quaderns d'estudi* (Camós, 1989).

Tot i això, l'evolució de la competència lingüística és només una part de la realitat, i potser no la més important. En una llengua el més important és l'ús que se'n fa. I sobre això les dades de què disposem a hores d'ara són fragmentàries, no ens ofereixen encara una panoràmica prou completa i tenen una escassa perspectiva temporal.

Per aquest motiu, un grup de persones que treballàvem al Consorci per a la Normalització Lingüística (Albert Fabà, Olga Gálvez, Joan Manrubia, Anna Simó i Noemí Ubach) vam plantejar-nos de dur a terme un estudi en el marc del Principat de Catalunya. Vam confeccionar un qüestionari força detallat sobre les competències, els usos, els hàbits i les actituds lingüístiques de la població del Principat. Hi vam incloure aquelles preguntes que ja s'havien fet en altres ocasions i que ens podien servir per verificar la validesa de l'enquesta.

L'objectiu de l'estudi era poder analitzar la diversitat lingüística al Principat i, per aquest motiu, no ens vam limitar únicament a realitzar una enquesta a una mostra representativa de la població de Catalunya, sinó que la vam fer a tres poblacions d'índexs sociolingüístics diversos: Manresa, Sabadell i l'Hospitalet, a més de repetir l'enquesta d'Albert Fabà i Noemí Ubach de 1994 a Santa Coloma de Gramenet, el germen dels nostres estudis posteriors.

En aquest article fem una anàlisi dels resultats més remarcables de l'enquesta sobre coneixements, usos, hàbits i actituds lingüístiques de la població catalana, que es va realitzar entre el 20 de març i el 16 d'abril de l'any 2000¹, i de la població de

¹ El treball de camp ha anat a càrrec de l'empresa IRC Consultores i el finançament s'ha cobert amb un ajut del Consorci per a la Normalització Lingüística i un altre de la Fundació Bofill.

l'Hospitalet, que es va fer durant el primer trimestre del 2001² comparats amb els de la resta d'enquestes territorials que hem dut a terme.

El primer apartat és una aproximació sintètica a les competències lingüístiques de la població de l'Hospitalet a partir del padró de 1986 i dels censos de 1991 i 1996; en el segon hi hem exposat algunes qüestions metodològiques i els resultats de l'Hospitalet i de Catalunya. En el darrer, mostrem les dades principals comparades de tres ciutats tan diverses des del punt de vista sociolingüístic com són l'Hospitalet del Llobregat, Sabadell i Manresa.

L'estudi no hagués estat possible sense la col·laboració econòmica de les institucions que van fer-nos confiança en finançar les enquestes. Per això volem aprofitar aquesta oportunitat per fer públic el nostre agraïment a Lluís Jou, en aquell moment president del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL), sense el suport del qual el treball realitzat no seria una realitat ni estaria en procés d'edició un llibre basat en els resultats de les enquestes; Jordi Porta, l'anterior director de la Fundació Jaume Bofill, la institució que, conjuntament amb el CPNL, van finançar l'enquesta de Catalunya; Joan Francesc Marco, aleshores ponent de Cultura de la Diputació de Barcelona i regidor de l'Àrea d'Educació i Cultura de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat; Ramon Fontdevila, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Manresa, i l'Ajuntament i la Fundació Caixa de Sabadell, que conjuntament subvencionaren el treball de camp de les ciutats de l'Hospitalet de Llobregat, Manresa i Sabadell, respectivament.

No volem deixar de citar el Centre d'Estudis de l'Hospitalet de Llobregat i, en especial, l'amiga Montserrat Perelló, que ens ha facilitat la confiança i l'aixopluc actiu i atent d'una entitat consolidada i referent a la ciutat, la qual cosa ens ha alleugerit en molts casos les gestions burocràtiques que hem hagut de realitzar. Tot plegat, sense la seva col·laboració tampoc no ens n'hauriem pas sortit.

1. La competència en català a l'Hospitalet

El coneixement del català per districtes segons les darreres dades disponibles —cens de 1996, ja que encara no disposem de les dades inframunicipals del cens de 2001— es distribueix de la manera següent (ordenat de manera decreixent pel coeficient de competència³):

---

² El treball de camp també ha anat a càrrec de l'empresa IRC Consultores i el finançament s'ha cobert amb un ajut de la Diputació de Barcelona i de l'Ajuntament de l'Hospitalet.

³ El coeficient de competència o cc és una proposta de Modest Reixach (v. 1985 i 1990) per integrar els quatre tipus de competències en un índex que és la mitjana de la suma de totes quatre dividida per cent.

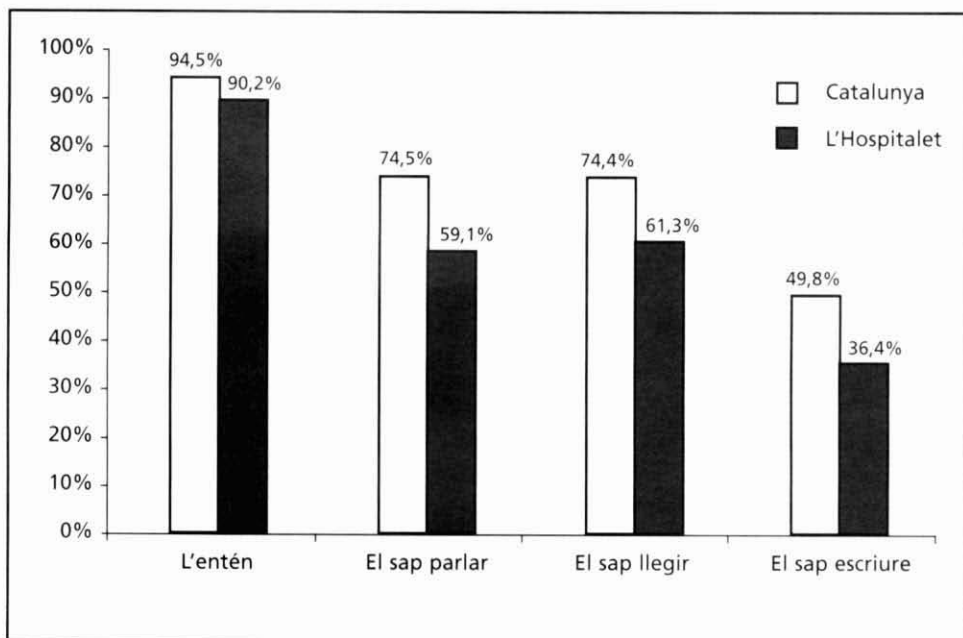
Taula 1

COMPETÈNCIES LINGÜÍSTIQUES DE LA POBLACIÓ DE L'HOSPITALET (A PARTIR DE 2 ANYS). PER DISTRICTES. CENS 1996

Districte	Població 2 anys i més	l'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure	CC
III	36.735	94,12%	68,87%	66,45%	39,36%	0,67
I	51.474	93,48%	66,00%	64,75%	39,99%	0,66
II	44.496	92,45%	64,60%	61,09%	33,94%	0,63
VI	37.826	89,11%	54,36%	55,12%	33,50%	0,58
V	39.377	85,43%	48,13%	48,81%	28,85%	0,53
IV	41.791	86,11%	48,23%	47,72%	27,71%	0,52
L'Hospitalet	251.699	90,25%	58,68%	57,58%	34,06%	0,60

Font: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Cens 1996

Gràfic 1

HABILITATS LINGÜÍSTIQUES SEGONS ELS RESULTATS DEL CENS DE 2001 (POBLACIÓ 2 ANYS I MÉS)

Font: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Cens 2001

Com podem veure en el gràfic 1, l'Hospitalet està per sota de la mitjana de Catalunya en les quatre habilitats lingüístiques, amb una diferència d'uns 15 punts en l'habilitat de *sap parlar*, i d'uns 13 en les de *sap escriure* i *sap llegir*⁴; en l'habilitat d'*entendre*, passiva i la més senzilla d'adquirir espontàniament, la diferència és 4,3 punts. Si delimitem les dades a la població de 15 anys en endavant, l'univers del nostre estudi, les dades són les següents:

Taula 2

COMPETÈNCIES LINGÜÍSTIQUES DE LA POBLACIÓ DE L'HOSPITALET (A PARTIR DE 15 ANYS). CENS 2001

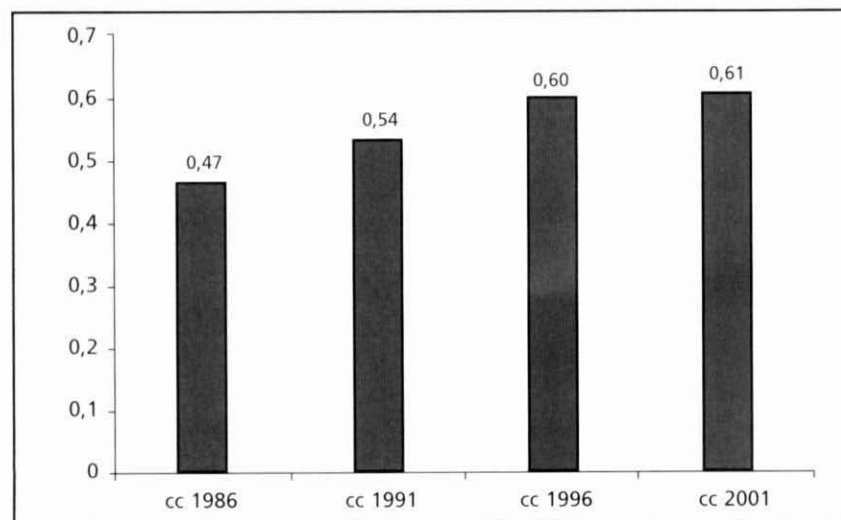
Àmbit	Població 2 anys i més	l'entén	El sap parlar	El sap llegir	El sap escriure
L'Hospitalet	211.821	89,94%	58,28%	61,26%	34,98%
Catalunya	5.470.186	94,40%	74,63%	75,56%	49,13%

Font: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Cens 2001

Pel que fa al coeficient de competència (cc), ha anat evolucionant de manera positiva en els darrers quatre censos:

Gràfic 2

COEFICIENT DE COMPETÈNCIA A L'HOSPITALET (1986-2001). POBLACIÓ A PARTIR DE 2 ANYS

Font: Modest Reixach

⁴ Les diferències en aquestes dues habilitats s'han escursat dos punts respecte del Cens de 1996, i 4 dècimes pel que fa a entendre'l.

L'Enquesta metropolitana 2000 (Subirats, 2002) mostra un increment percentual respecte de la del 1995 d'un 8% a tota la primera corona metropolitana de Barcelona de les persones que diuen que parlen i escriuen català. Ara bé, com es correspon aquest augment del coneixement amb l'ús de la llengua catalana a la nostra ciutat?

2. L'Hospitalet de Llobregat. Usos i actituds lingüístics

Qüestions metodològiques

Les enquestes que comentem s'han fet per telèfon. El marc de sondeig han estat persones de 15 anys en endavant i la mostra (1002 persones, Catalunya, i 606, l'Hospitalet) s'ha triat d'una manera totalment aleatòria i s'han cobert quotes territorials, per sexe i per edat. Pel que fa a l'enquesta a l'Hospitalet, les quotes territorials s'han establert per districtes, el nivell de confiança és del 95,5% i l'error màxim per a dades globals, en el supòsit de màxima indeterminació, és de ± 4 (i $\pm 3,15$ a la de Catalunya).

Per tal d'assegurar una bona gestió de la mostra i de les enquestes, s'elaborà un protocol molt precís per al treball de camp. Cal remarcar que es desenvolupà un protocol lingüístic pel qual l'enquestadora s'adreçava d'entrada en català i canviava al castellà només si l'altra persona li contestava en castellà; l'objectiu era obtenir una dada, la llengua en què s'havia efectuat l'enquesta, molt interessant per saber l'ús "objectiu" del català en aquesta situació. Es va fer una prova pilot de cinquanta enquestes en l'estudi de Catalunya, que va permetre millorar el qüestionari i el protocol i que en els estudis locals s'utilitzà per avaluar la feina de les enquestadores i el seguiment dels protocols.

Resultats de l'estudi

L'espai lògicament limitat d'aquest article no ens permet d'estendre'ns en l'anàlisi de les dades com voldriem, per la qual cosa hem considerat que era més important d'incloure-hi el màxim de taules comparatives dels resultats, perquè conegueu les dades en brut i en pugueu extreure les vostres conclusions. El Centre d'Estudis de l'Hospitalet, servei BABEL'H, disposa de l'informe íntegre.

Identitat lingüística

Pregunta 1

Quina considera que és la seva llengua?

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	63,8%	37,3%
Català	22,1%	51,4%
Ambdues	12,7%	8,1%
Altres	1,3%	3,0%
NS/NC	-	0,2%

N: 606 i 1002

Pregunta 2

Quina és la llengua de la seva parella?

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	67,5%	41,8%
Català	22,3%	50,6%
Ambdues	8,2%	3,7%
Altres	2,0%	3,7%
No té parella	151	163
NS/NC	-	0,2%

N: 453 i 839

Els resultats, tant al conjunt de Catalunya com a la ciutat de **L'Hospitalet de Llobregat**, tenen una estructura semblant: dos grups majoritaris, el de catalanolingües⁵ i el de castellanolingües⁶, mentre que s'insinua l'aparició d'un grup bilingüe, de dimensions més modestes, però prou significatiu, i un grup d'*altres*, en què hi ha un ventall ampli d'identitats lingüístiques que, atenent a l'escassa representació i la mida de la mostra, no ens permet una anàlisi més profunda.

Aquesta aparició del grup que anomenem *bilingüe* per simplificar, es manifestà en les diverses edicions de l'Enquesta metropolitana, especialment les de l'any 1990 i 1995, atès que en la del 1985 la pregunta que es va fer va ser diferent ("quina és la seva llengua principal?"). Precisament, entre les enquestes metropolitanas del 1985 i del 1990

⁵ Anomenem així l'individu que considera que la seva llengua és el català. És un concepte vinculat a la identitat etnolingüística (o lingüística) dels individus, independentment de l'ús lingüístic que mantinguin." (*Diccionari de sociolingüística*).

⁶ Terme paral·lel a *catalanolingüe*, que anomenem aquí també *no catalanolingüe* perquè el percentatge de persones que consideren que la seva llengua no és el català ni el castellà és molt minso, de moment.

es va produir un canvi significatiu: sorgia el nou grup de bilingües, que aparentment feia minvar el dels que consideraven que la seva llengua era únicament el castellà. Això ha portat alguns analistes a creure que el canvi reflectia una tendència real, tot i que no deixaven d'assenyalar que el canvi de formulació de la pregunta també podia jugar un paper important. Des del nostre punt de vista, és aquest canvi de formulació el principal factor que produí el contrast de les dades.

Tanmateix, sí que pensem que s'ha produït en els últims vint-i-cinc anys un fenomen sociolingüístic d'aquesta mena: un descens de la població que només es considerava castellanolingüe i, per contra, l'aparició d'un petit sector bilingüe, mentre que s'hauria mantingut el percentatge de catalanolingües.

Així, pel que fa a aquest últim aspecte (el manteniment de catalanolingües), l'única dada que ens en podria facilitar una certa indicació, atesa la situació sociolingüística de les acaballes del franquisme, és la pregunta sobre la llengua familiar que s'efectuà el 1975, únicament a la província de Barcelona a càrrec d'un equip encapçalat per Modest Reixach⁷.

Una extrapolació d'aquestes dades efectuada per Miquel Strubell per al conjunt de Catalunya situava en un 47,87% el nombre de ciutadans de Catalunya que consideraven el català la seva llengua familiar. Segons les nostres dades, i si acceptem que aquest percentatge també representava aleshores la població catalanolingüe, en aquest últim quart de segle el nombre de catalanolingües s'hauria mantingut força estable, i fins i tot potser hauria augmentat lleugerament.

Malauradament, no podem fer la mateixa comparació pel que fa als castellanolingües i bilingües ja que en aquella enquesta, segons els protocols publicats, només es consideraven les opcions del castellà, el català i altres llengües, mentre que no es comptabilitzaven els que podien considerar com a llengua familiar tant el català com el castellà.

Tanmateix, segons les dades de llengua familiar de la nostra enquesta, que més endavant comentarem, sí que es produeix una aparició progressiva d'un grup bilingüe, que va adquirint més importància a mesura que ens apropem a les generacions més recents. Certament, tant a Catalunya com a l'Hospitalet, el percentatge dels que parlaven tant en català com en castellà amb els seus progenitors és molt baix (al voltant d'un 1% de la població), mentre que augmenta en el cas de les parelles i entre els germans (entre el 4% i el 5%), i encara es fa més substancial en el cas de la llengua amb la qual els enquestats parlen amb els fills (al voltant del 10% de la població afirma que els parlen tant en català com en castellà).

---

⁷ REIXACH, MODEST. *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1985.

Aquestes xifres, juntament amb el decreixement complementari dels que afirmen parlar només en castellà, abonen la tesi que en els últims vint-i-cinc anys s'ha produït un descens gradual del nombre de castellanolingües a favor d'un nou grup de bilingües, que a hores d'ara se situa segons els nostres resultats tant en el cas del conjunt de Catalunya com en el de l'**Hospitalet** al voltant del 10% de la població. La nova Enquesta metropolitana 2000 situa també en un 10% les persones de la primera corona que consideren que tenen les dues llengües com a pròpies; aquesta mateixa enquesta mostra un descens de 8 dècimes respecte del 1995 de persones de la primera corona que diuen que la seva llengua pròpia és el català i d'una dècima de les persones que diuen que és el castellà, que es traslladen a l'increment de 9 dècimes de les persones que es consideren bilingües. Aquestes oscil·lacions poden deure's en part a les mateixes oscil·lacions de la mostra, caldrà veure'n l'evolució en les enquestes posteriors i avaluar si, segons la responsable de l'àmbit lingüístic de l'Enquesta metropolitana, "en les generacions joves tendeix a disminuir el nombre dels qui consideren que el català és la seva llengua, mentre que augmenta el de les persones que pensen que les seves llengües són tant el català com el castellà" (Subirats, 2002).

Es pot pensar que aquest darrer sector bilingüe és un fenomen poc significatiu sociolingüísticament, especialment pel que fa al seu ús del català. Segons les nostres dades no és així: en efectuar el creuament de les preguntes sobre ús lingüístic i les d'identitat lingüística, hi ha importants diferències entre els castellanolingües i els bilingües en l'ús de les llengües a Catalunya.

Tot i l'estructura semblant entre el total de Catalunya i de l'**Hospitalet**, hi ha una diferència important: en el cas català, el grup majoritari és el de persones catalanolingües, amb un 51,4%, mentre que en el cas de l'**Hospitalet** és ben bé a l'inrevés, perquè la població hospitalenca és majoritàriament castellanolingüe, d'un 63,8%, mentre que només el 22,1% creuen que la seva llengua és únicament el català. Aquesta darrera xifra, si se'ns torna a permetre la comparació, ens remet al percentatge de ciutadans de l'**Hospitalet** que l'any 1975 afirmaven que la seva llengua familiar era el català, un 22,3 per cent. Segons l'anàlisi anterior, doncs, el nombre de catalanolingües s'hauria mantingut, mentre que, igual que al conjunt de Catalunya, hauria sorgit el grup dels bilingües, amb un percentatge semblant al de les dades de l'enquesta metropolitana. Com diu Marina Subirats en l'informe general de l'Enquesta metropolitana 2000: "*Els casos de bilingüisme pur, en els quals la persona es considera nativa d'ambdues llengües, tendeix a augmentar allà on el castellà és numèricament predominant*".

Contràriament al cas català, a l'**Hospitalet**, el grup dels *altres* és encara molt poc significatiu, per sota de les dades estimades de residents a l'**Hospitalet** procedents de llocs on no es parla ni català ni castellà, en gran part per la manera com es du a terme la tria de la mostra, a partir de les persones usuàries de telèfon fix.

Competència lingüística

Pregunta 3. 1

Vostè entén el català?

	L'Hospitalet	Catalunya
Sí	93,4%	96,1%
No	5,8%	3,8%
NS/NC	0,5%	0,1%

N: 606 i 1002

Pregunta 3. 2

Vostè, el sap parlar?

	L'Hospitalet	Catalunya
Sí	93,4%	96,1%
No	5,8%	3,8%
NS/NC	0,5%	0,1%

N: 606 i 1002

Tant a tot Catalunya com a **L'Hospitalet**, l'existència de les dades lingüístiques dels censos i els padrons ens permeten comparar els resultats amb els de la nostra enquesta.

Segons les dades del conjunt de Catalunya del cens lingüístic del 2001, el resultat és que un 94,4% de la població del Principat igual o major de 15 anys **entenia** el català, i el 89,94% en el cas de **L'Hospitalet**. Les xifres de la nostra enquesta són molt semblants dins del marge d'error.

Una altra cosa són les dades de la competència oral subjectiva. Així, a Catalunya segons el cens de 2001 deien que sabien parlar en català el 74,63% de la població igual o major de 15 anys (per un 81,3% de la nostra enquesta), i un 58,28% a **L'Hospitalet** (per un 68% de la nostra enquesta), xifres que es desvien força del marge d'error (l'error màxim per a dades globals, en el supòsit de màxima indeterminació, és de ± 4 per a l'enquesta de **L'Hospitalet** i $\pm 3,15$ per a la de Catalunya). Aquestes dades poden significar un biaix en l'univers de l'enquesta que no havíem detectat fins a l'aparició de les primeres dades lingüístiques del Cens de 2001, ja que en el seu moment vam efectuar projeccions de les competències sobre les dades del cens de 1996 i encaixaven en

els resultats. Seguint Joaquim Torres⁸, autoritat en la matèria que considera que les enquestes són vàlides si les dades es mouen dins del marge d'error més dos punts, la resta de dades comparatives validen la nostra enquesta. El biaix podria obeir que en ser una enquesta telefònica pot haver-hi un percentatge de població extracomunitària que en quedés exclosa i que no ha quedat exclosa en el cens del 2001, entre d'altres causes. Els autors de l'estudi esperem *amb candeleteres* els resultats de pròxima aparició d'una enquesta sobre usos lingüístics a Catalunya encarregada per la Generalitat de Catalunya (per fi!) sobre un univers de 7.000 persones.

Llengua familiar

Pregunta 4. 1

Quina llengua parla/parlava habitualment amb el pare

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	75,0%	50,0%
Català	22,1%	43,1%
Ambdues	1,3%	0,8%
Altres	1,6%	5,5%
NS/NC	-	0,1%

N: 552 i 1002

Pregunta 4. 2

Quina llengua parla/parlava habitualment amb la mare

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	76,0%	50,7%
Català	20,5%	44,4%
Ambdues	1,8%	0,9%
Altres	1,7%	3,9%
NS/NC	-	0,1%

N: 556 i 1002

Sovint no som prou conscients del pes transcendental que han tingut les migracions en la història recent de Catalunya. Que a Catalunya el grup majoritari, pel que fa a la llen-

⁸ Les nostres enquestes compleixen el límit de representativitat establert per Joaquim Torres basat en l'adequació del percentatge de nats a Catalunya de la mostra respectiva, respecte al percentatge del cens més proper. Aquest límit es calcula restant del percentatge de nats a Catalunya, segons el cens, el dels nats segons la mostra i l'índex d'error de la mostra. Tot plegat, el resultat ha de ser inferior al 2%. Es pot consultar aquest concepte a Joaquim Torres "L'ús oral familiar a Catalunya" *Jornades d'estudi sobre l'ús interpersonal del català*. Grup Català de Sociolingüística i Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació. Barcelona 2001.

gua de relació amb la mare com el pare, sigui el dels ciutadans i les ciutadanes que hi parlen o hi parlaven en castellà n'és la mostra més clara. Parlem del 50% de la població, amb set punts de diferència envers els que s'hi comunicaven en català a Catalunya i, en el cas de **l'Hospitalet**, la situació és encara més aclaparadora, ja que tres quartes parts de la població parlava amb els seus progenitors en castellà.

Les taules següents ens indiquen, si partim d'aquesta base, que s'ha progressat quant a l'ús del català durant les últimes dècades en les relacions que solen ser més estables, les que tenen lloc a la llar, tot i que la situació d'ús del català és encara limitada i no podem posar-hi més pa que formatge.

Pregunta 4. 3

Quina llengua parla/parlava habitualment amb els germans

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	71,2%	49,0%
Català	19,9%	44,3%
Ambdues	5,5%	3,9%
Altres	1,9%	2,8%
No en té	39 pers.	72 pers.
NS/NC	1,5%	0,0%

N: 567 i 930

Pregunta 4. 4

Quina llengua parla/parlava habitualment amb la parella

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	72,2%	47,1%
Català	19,5%	45,5%
Ambdues	4,4%	4,1%
Altres	1,8%	3,0%
No en té	156 pers.	155 pers.
NS/NC	2,1%	0,3%

N: 450 i 847

En la generació següent no es produeixen canvis especialment remarcables, doncs, excepte un petit augment de les opcions bilingües, tant en el conjunt de Catalunya com en la ciutat de **l'Hospitalet**, dins del marge d'error de l'enquesta.

Hem d'esperar a la tercera generació per poder apreciar canvis més importants en la llengua familiar, com veiem en la taula següent.

Pregunta 4. 5

Quina llengua parla/parlava habitualment amb els fills

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	59,5%	36,3%
Català	25,9%	51,1%
Ambdues	11,6%	9,3%
Altres	1,3%	2,9%
No en té	236 pers.	354 pers.
NS/NC	1,7%	0,4%

N: 450 i 847

En la llengua parlada amb els fills, finalment, és el català que avança i passa a ser l'opció més triada en la mitjana catalana. Aquest fet sociolingüístic només es produeix amb aquesta contundència simbòlica en el conjunt de Catalunya, on el 51,1% de la població que té fills afirma comunicar-s'hi en català, mentre que el 36,3% diu que ho fa en castellà: gairebé 15 punts de diferència. A **L'Hospitalet**, es manté com a grup àmpliament majoritari el dels que parlen amb els fills en castellà, tot i que els 53 punts que separaven els dos grups en el cas de la llengua parlada amb els pares, s'han reduït substancialment.

Pel que fa a l'opció bilingüe, segueix fent-se proporcionalment més important que en la segona generació, ja que gairebé es duplica, o fins i tot una mica més, i com anteriorment, tant en el cas del conjunt català com en el de **L'Hospitalet**: persones que no parlaven també en català amb els progenitors ni amb la parella el parlen amb els fills; cal esperar a estudis posteriors per veure quina és la tendència a mig termini i com afecta a l'ús social del català i a l'autoidentificació lingüística.

Ús subjectiu

Pregunta 5

En l'actualitat, vostè parla en català...

	L'Hospitalet	Catalunya
Molt	25,2%	45,7%
Bastant	22,2%	23,4%
Poc	27,0%	18,2%
Mai	25,0%	12,6%
NS/NC	0,5%	0,1%

N: 606 i 1002

De les diverses preguntes relacionades amb l'ús, aquesta és la que ofereix dades més favorables a l'ús del català. Si agrupem les respostes (molt i bastant, d'una banda; i poc i mai, de l'altra) el resultat és més clar: **diuen** que usen el català majoritàriament prop d'un 70% de la població de Catalunya, i el 47,4% de la de l'Hospitalet. En qual-sevol dels casos, força més gent de la que es declara catalanolingüe o bilingüe (10,5 punts més per al total de Catalunya i 13,4 per a la ciutat de l'Hospitalet).

Hem remarcat aquest **diuen** perquè, tot i que totes les preguntes es refereixen a l'opinió dels enquestats, les xifres sobre ús del català són marcadament diferents segons la pregunta que fem. Així, com veurem més endavant, sembla com si a mesura que ens apropem a preguntes més concretes sobre l'ús de la llengua, aquest índex va baixant progressivament. Per aquest motiu hem titulat aquest apartat d'aquesta manera: ús subjectiu del català.

Pregunta 6

Si vostè no parla habitualment en català, per què és?

	L'Hospitalet	Catalunya
En el seu àmbit quasi ningú el parla	47,3%	39,6%
No en sap	23,3%	21,1%
Té por de fer-ho malament	16,9%	23,4%
Altres respostes	0,7%	6,4%
El castellà l'entén tothom	9,8%	4,9%
Li molesta	0,7%	1,9%
Quan ho fa, li contesten en castellà	1,4%	1,0%
NS/NC	-	1,7%

N: 450 i 847

Es va preguntar a les persones que afirmaven que parlaven poc el català o que no el parlaven gens, per què no ho feien. Els resultats majoritaris no sembla que tinguin a veure amb actituds especialment reticents, almenys entre els que potser podrien tenir capacitat de fer-ho. Entre aquest grup l'opció més triada és "en el meu àmbit quasi ningú no el parla", la qual cosa indica una limitació important de la vida social de certs àmbits o territoris. És feina d'un altre estudi investigar més profundament les zones i els motius que perpetuen aquesta falta d'igualtat d'oportunitats d'accedir al coneixement i a l'ús de les dues llengües oficials, independentment del coneixement subjectiu que puguem tenir de la realitat hospitalenca: esperem que entre els lectors i lectors d'aquest article, inclosos els agents socials i institucionals, hi hagi algú que s'hi engresqui...

Finalment, els altres dos grups estan relacionats amb mancances de competència lingüística. Cal remarcar la semblança numèrica d'aquests tres sectors, tant en el cas català com en l'hospitalenc.

Catalanolingües i no catalanolingües

Anteriorment ja hem utilitzat aquesta terminologia per referir-nos als grups prenent com a referència la seva identitat lingüística. Sovint s'empra el concepte de catalanoparlant per a referir-s'hi, però, d'acord amb els dades de l'enquesta Fabà-Ubach 1994 feta a Santa Coloma de Gramenet, els dos grups, els de les persones catalanoparlants i el de les catalanolingües no coincidien exactament. Així, hi havia catalanolingües que gairebé no usaven el català i resultava, per tant, molt forçat identificar-los com a catalanoparlants i, sobretot, hi havia no catalanolingües que usaven força el català i, consegüentment, no semblava convenient catalogar-los com a no catalanoparlants. Tot i que amb uns volums més baixos, el fenomen també l'hem advertit en el cas català, en efectuar els creuaments de les preguntes d'ús amb les d'identitat lingüística. En el cas de l'Hospitalet encara no hem pogut fer aquesta anàlisi estadística, però estem segurs que també es produirà.

Als dos grups, els vam fer preguntes diferenciades sobre els hàbits i opinions en les converses bilingües, és a dir, aquelles converses en les quals les persones interlocutores parlen llengües diferents, en el nostre cas el català i el castellà.

Pregunta 7

Si s'adreça a algú en català i aquesta persona li respon en castellà, generalment què fa?

	L'Hospitalet	Catalunya
Continua la conversa en castellà	84,7%	69,8%
Segueix parlant en català	10,6%	22,8%
Altres respostes	4,7%	5,9%
NS/NC	-	1,5%

N: 170 i 596

Pregunta 8

Si s'adreça a algú en català i aquesta persona li respon en castellà, vostè pensa que...

	L'Hospitalet	Catalunya
És normal que cadascú parli la seva llengua	63,7%	58,9%
Aquesta persona no té interès a aprendre català	30,4%	30,0%
Altres respostes	2,4%	7,4%
NS/NC	3,6%	3,7%

N: 170 i 596

és normal que cadascú parli la seva llengua 63,7% 58,9% Aquesta persona no té interès a aprendre català 30,4% 30,0% Altres respostes 2,4% 7,4% NS/NC 3,6% 3,7% N: 170 i 596 Aquestes dues preguntes anteriors només es van fer a les que afirmaven que la seva llengua només era el català o bé que eren tant el català com el castellà.

El resultat de la primera és la coneguda tendència de les persones que es declaren catalanolingües a adaptar-se a la llengua de la persona interlocutora quan aquesta els parla en castellà, i fer-ho de seguida, sense donar l'oportunitat a l'altra a adaptar-se al català.

Aquest resultat respon a una consideració *anòmala* de les converses bilingües, tot i que, majoritàriament, es consideri "normal que cadascú parli la seva llengua".

Per contra, quan la pregunta es feia a les persones no catalanolingües, ens trobem amb un percentatge força significatiu, al voltant del 50% en el conjunt de Catalunya i del 30% en l'hospitalet de persones que afirmen que, si els parlessin en català, continuarien en català. Vet aquí, doncs, una important font de converses en català, sempre, això sí, que les persones interlocutores catalanolingües es mantinguessin en l'ús del seu idioma en aquests tipus de converses.

En aquest segon bloc de preguntes que fa referència a les converses que es mantenen quan algú s'adreça en català a una persona castellanolingüe podem veure-hi un manteniment més gran de la llengua d'aquest grup, el que s'anomena més lleialtat lingüística —cosa contrària al que passa amb el grup de catalanolingües, que canvien molt més de llengua.

Pregunta 9

Si s'adreça a algú en castellà i aquesta persona li respon en català, generalment què fa?

	L'Hospitalet	Catalunya
Continua la conversa en català	31,3%	52,0%
Continua la conversa en castellà	51,9%	35,4%
Demana si li poden parlar en castellà	11,7%	6,0%
Altres respostes	2,3%	3,9%
Interromp la conversa	2,0%	0,4%
NS/NC	0,9%	2,5%

N: 351 i 485

Pregunta 10

Si s'adreça a algú en castellà i aquesta persona li respon en català, vostè pensa que...

	L'Hospitalet	Catalunya
És un fet normal i no li dóna més importància	84,3%	75,3%
Aquesta persona demostra mala educació	9,1%	14,8%
L'ajuden a aprendre català	3,4%	4,5%
Altres respostes	2,0%	3,3%
NS/NC	1,1%	2,1%

N: 351 i 485

Sobre el que pensa la població hospitalenca enquestada sobre el fet que el grup de catalanolingües mantingui la llengua quan se'ls adrecen en català, podem constatar que la majoria de gent pensa (o, almenys, així ho ha manifestat) que és un fet normal, potser perquè és un fet anormal (en el sentit que surt de la norma) en la ciutat, com hem vist en les respostes a la pregunta 7 adreçada a les persones catalanolingües. Aquestes dades mostren una gran consens lingüístic en aquesta qüestió, per sobre de la mitjana catalana. Les persones que responen que és un fet de mala educació constata el bloc de persones que manifesten una oposició més activa en temes de normalització lingüística del català, que és substancialment inferior als resultats de la mitjana catalana.

En resum, les persones catalanolingües s'adapten més que la resta. D'aquesta manera, en converses d'aquesta mena, és molt més fàcil que les converses es produeixin en castellà que en català. Al nostre parer, això respon, d'una banda, al manteniment dels costums lingüístics que es gestaren durant la dècada dels seixanta i dels setanta, en què hi havia molta gent que no entenia el català i, de l'altra, a un certa tendència a rebutjar les converses en dues llengües sempre que s'hi pugui produir una adaptació mútua, que en el nostre cas convergeix cap al castellà per la composició sociolingüística de la ciutat, bàsicament.

Ús del català

Les dades ens manifesten un ús majoritari del castellà, ja que la majoria de gent considera que la seva llengua és el castellà. Hi ha dos aspectes que fan que l'ús del català augmenti. El primer és la llengua emprada a la feina, on els percentatges entre català i castellà s'igualen (no hem de perdre de vista els desplaçaments per raons laborals dels hospitalencs i les hospitalenques, generalitzats a tota l'àrea metropolitana, amb destinació a Barcelona i la resta del Baix Llobregat, amb uns nivells de coneixement del català superiors als de la ciutat) i la segona és la llengua parlada amb els amics, en què el percentatge de persones que manifesten que parlen en les dues llengües és relativament molt alt.

Altres dades interessants són la llengua en què es veu la televisió i la llengua usada quan es va a comprar. La primera mostra una majoria de gent que veu televisió tant en català com en castellà, al contrari de l'enquesta de Catalunya, on la majoria veu televisió en català i la llengua emprada en l'intercanvi comercial, en què els percentatges d'ús d'ambdues tendeix a igualar-se.

Finalment hem d'esmentar que la llengua preferida pels pares a l'escola és el català, amb percentatges molt elevats i més alts que a Catalunya.

Pregunta 11. 1

Quina llengua utilitza majoritàriament quan ha de demanar informació a una persona desconeguda

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	71,5%	40,2%
Català	21,0%	51,7%
Ambdues	7,3%	7,8%
Altres	-	0,2%
No pertinent	-	-
NS/NC	0,2%	0,1%

N: 606 i 1001

En aquesta pregunta i a les següents es veu una diferència entre l'ús del català i el castellà en el moment de fer diferents tasques lingüístiques. En el cas de demanar informació a una persona desconeguda, la gran majoria de gent ho fa en castellà, cosa que no passa a la mitjana de Catalunya. No calen gaires comentaris addicionals: ens remetem a les preguntes sobre els seus hàbits i opinions sobre les converses bilingües (7 a 10).

Pregunta 11. 2

Quina llengua utilitza majoritàriament quan parla amb els seus veïns

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	62,9%	37,7%
Català	14,9%	46,1%
Ambdues	22,2%	15,6%
No pertinent	-	-
NS/NC	-	0,6%

N: 606 i 1001

La llengua usada amb els veïns continua manifestant les mateixes diferències envers les dades Catalunya, amb la presència important del grup de les persones que usen ambdues llengües. Per contra, a **L'Hospitalet**, creix molt l'ús del castellà i minva el català respecte de les altres situacions: ens movem en un 37% de persones que solen parlar en català o també en català amb els veïns, molt per sota del 68% que diuen que el saben parlar, i de la mitjana de Catalunya en aquest ítem, com passa en les preguntes següents. L'ús d'ambdues llengües creix respecte de la primera situació. Aquest grup de persones va oscil·lant en els percentatges, però es consolida com a grup que cal estudiar més detalladament.

Pregunta 11. 3

Quina llengua utilitza majoritàriament quan va a comprar

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	60,8%	33,8%
Català	18,0%	52,9%
Ambdues	21,2%	12,3%
No pertinent	-	-
NS/NC	-	1,0%

N: 606 i 998

En el cas de la llengua usada per anar a comprar, les diferències entre el cas hospitaletenc i el català segueixen fent-se manifestes i fins i tot s'incrementen, ja que és en aquesta situació on l'ús del català aconseguix un valor màxim al conjunt de Catalunya, mentre que a **L'Hospitalet** la diferència amb les altres situacions no és tan important. No podem desagregar les dades per gènere per no perdre fiabilitat, tot i que els creuaments efectuats a l'enquesta de Catalunya i d'altres enquestes consultades no canvia substancialment.

Pregunta 11. 4

Quina llengua utilitza majoritàriament amb els amics

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	56,3%	35,0%
Català	16,4%	44,3%
Ambdues	27,4%	19,6%
Altres	-	0,4%
No pertinent	-	-
NS/NC	-	0,7%

N: 625 i 1000

En la llengua usada amb els amics és on el grup de les persones bilingües té el percentatge més alt després de l'ús a la feina. Segueix les tendències que es donen a Catalunya, tot i que és en aquest grup on hi ha els percentatges més alts de l'enquesta general.

Pregunta 11. 5

Quina llengua utilitza majoritàriament amb el cambrer/a d'un bar

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	61,8%	38,1%
Català	18,7%	48,7%
Ambdues	14,9%	11,8%
No pertinent	-	-
NS/NC	4,7%	1,4%

N: 606 i 991

Pregunta 11. 6

Quina llengua utilitza majoritàriament a la feina

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	45,1%	30,0%
Català	15,1%	50,4%
Ambdues	36,3%	18,1%
Altres	0,3%	0,8%
No pertinent	262	255
NS/NC	3,2%	0,7%

N: 344 i 747

Sembla que la disminució dels que parlen només en castellà respecte de les altres preguntes augmenta en els que diuen que en ambdues llengües. Ens trobem que el món laboral és on moltes persones que habitualment no parlen català, el parlen i per aquest motiu és un espai d'aprenentatge de la llengua i d'augment de l'ús.

És clar que és un lloc on reforçar una política lingüística que vulgui augmentar l'ús del català i que el faci una llengua prestigiada i per tant que s'usi. Més endavant veurem que hi ha unes altres dades que confirmen aquesta dada –si estan d'acord que per trobar feina cal saber parlar el català, la pregunta 17.1.

Pregunta 11. 8**Quina llengua utilitza majoritàriament quan parla amb un policia municipal**

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	67,2%	42,9%
Català	20,9%	50,8%
Ambdues	9,8%	5,5%
No pertinent	-	-
NS/NC	2,1%	0,8%

N: 606 i 969

Si comparem les dades resultants amb el nombre de persones que es declaren catalanolingües, un 22%, i les que es declaren no catalanolingües, un 64%, hi ha un percentatge de persones catalanolingües que s'adrecen en castellà a la policia municipal. Caldria esbrinar si és una repetició del patró d'hàbits en adreçar-se a una persona desconeguda o si és causa de la percepció d'aquests ciutadans/anes respecte de la llengua que creuen majoritària d'ús de la policia municipal.

Pregunta 11. 9**Quina llengua utilitza majoritàriament quan escriu una nota**

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	73,9%	53,8%
Català	16,6%	36,7%
Ambdues	8,4%	7,6%
Altres	0,2%	1,0%
No pertinent	-	-
NS/NC	1,0%	0,9%

N: 606 i 997

El nombre de persones que escriuen en català una nota és poc més de la meitat de les persones de 15 anys en endavant que responen que saben escriure en català al cens de 1996 a la ciutat.

Pregunta 12

En quina llengua veu majoritàriament la televisió

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	18,1%	25,6%
Català	11,6%	36,1%
Ambdues	69,7%	36,1%
Altres	0,3%	1,1%
NS/NC	0,3%	1,0%

N: 606 i 1002

Els resultats d'aquesta pregunta ens fan veure que la gent de **L'Hospitalet** veu majoritàriament la televisió tant en català com en castellà. Aquest resultat ens pot fer interpretar que es tria més el programa que no la llengua en què es fa. No hi ha tant una identitat lingüística de veure majoritàriament la televisió en català com resulta a Catalunya, on el grup de persones que veu la televisió en català majoritàriament està igualat amb els que la veuen tant en un idioma com en l'altre. En el cas hospitalenc és minoria el grup que veu la televisió només en català i una bona part de la resta passa a *engreixar* el grup de persones que la veuen indistintament en les dues llengües. Un estudi qualitatiu centrat en aquest aspecte podria aportar dades més concretes del nombre d'hores que es veuen en cada llengua, quin tipus de programes i en quines franges d'edat.

Pregunta 14

Quina llengua prefereix, principalment, per a l'escola dels seus fills?

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	6,3%	8,0%
Català	47,3%	60,7%
Ambdues	27,0%	17,8%
Altres	0,8%	4,1%
Indeferent	14,4%	8,8%
NS/NC	4,1%	0,6%

N: 606 i 1002

Al nostre parer hi han un grau de consens elevat sobre la llengua que s'ha d'usar a l'escola: *català* i *ambdues* són les preferides, al costat de qui respon que tant li fa. En el cas de **L'Hospitalet**, on hi ha un percentatge de castellanolingües més alt que a la mitjana de Catalunya, podem concloure que els progenitors volen que els seus fills i filles aprenguin el català com a llengua que consideren necessària de saber, independentment que sigui la seva llengua habitual o no.

Pregunta 15

Recordi l'última conversa que hagi tingut amb algú que no sigui família seva.
En quina llengua ha parlat?

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	66,0%	46,9%
Català	32,3%	49,5%
Altres	0,7%	2,2%
No ho recorda	1,0%	1,4%

N: 606 i 1002

En aquest pregunta no hi ha diferències substancials amb les dades que hem anat veient en tota l'enquesta. Els que diuen que han tingut la conversa en castellà són majoria sobre els que diuen que l'han tinguda en català. A les dades de Catalunya, les dues opcions estan igualades, encara que hi ha una petita diferència favorable al català.

Pregunta 16

En quina llengua ha parlat l'altra persona?

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	64,2%	45,8%
Català	34,1%	50,1%
Altres	0,7%	2,3%
No ho recorda	1,0%	1,8%

N: 606 i 1002

Actituds lingüístiques

En aquest apartat s'hi manifesten dos blocs clars, tant a Catalunya com a l'**Hospitalet**. Dos terços de la població estan d'acord amb les afirmacions i un terç no hi està d'acord, la qual cosa ens fa pensar que hi ha un bon consens al voltant de la llengua, en preguntes com les quotes del cinema o d'exigència del català per treballar de cara al públic. N'hi ha d'altres que tenen percentatges més alts: discriminació o no dels castellanolingües o cal saber català per trobar feina.

Com a conclusió podem dir que el fet que a l'**Hospitalet** hi hagi una majoria de persones que es declaren castellanolingües no influeix en les qüestions d'actituds sobre la llengua, fins i tot en algunes qüestions els resultats són superiors als de Catalunya, com en la pregunta següent.

Pregunta 17. 1

Està d'acord que si se sap català és més fàcil trobar feina?

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	85,1%	77,1%
No hi està d'acord	6,9%	16,9%
NS/NC	8,0%	6,0%

N: 606 i 1002

Pregunta 17. 2

Està d'acord que hi ha d'haver un % obligatori de català al cinema, a la ràdio, etc.

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	58,0%	64,9%
No hi està d'acord	18,6%	28,1%
NS/NC	23,4%	7,0%

N: 606 i 1002

En aquesta pregunta els percentatges són bastant més similars, tant a Catalunya com a l'**Hospitalet**, tot i que sorprèn el nombre de persones que no han establert cap posició al respecte: podria ser perquè l'oferta de cinema en català a la ciutat és pràcticament nul·la (si descomptem alguna pel·lícula programada pel Cineclub i alguna pel·lícula infantil, doblada només al català, inexistent)? Es constata el que surt en altres enquestes respecte de l'increment de l'ús del català pels mitjans que sigui: un bloc majoritari que hi està d'acord i un bloc minoritari que no hi està d'acord.

Pregunta 17. 3

Està d'acord que s'ha d'exigir el català per poder treballar de cara al públic?

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	74,0%	67,1%
No hi està d'acord	18,5%	30,3%
NS/NC	7,5%	2,6%

N: 606 i 1002

Pregunta 17. 4

Està d'acord que hi ha massa català a l'ensenyament

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	14,7%	19,1%
No hi està d'acord	62,4%	71,0%
NS/NC	22,9%	9,9%

N: 606 i 1002

Pregunta 17. 5

Està d'acord que a Catalunya els castellanoparlants estan discriminats per la seva llengua

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	8,4%	19,2%
No hi està d'acord	87,8%	78,2%
NS/NC	3,9%	2,6%

N: 606 i 1002

Pregunta 17. 6

Està d'acord que a Catalunya tothom hauria de saber parlar el català

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	71,5%	71,2%
No hi està d'acord	18,5%	27,2%
NS/NC	9,9%	1,6%

N: 606 i 1002

El percentatges responen sols. Coincideixen relativament amb els de Catalunya. Es torna a constatar (com en els resultats de l'enquesta de Santa Coloma) que en qüestió d'actituds el fet que hi hagi més persones castellanolingües, fins ara, no influeix en les opinions que s'expressen. Més aviat hi ha una tendència a ser més contundents en algunes respostes, ja que els percentatges són una mica més alts a l'**Hospitalet** que a Catalunya en la 5, per exemple.

Pregunta 17. 7

Està d'acord o no que en un futur el català ha de ser la llengua predominant de Catalunya

	L'Hospitalet	Catalunya
Hi està d'acord	55,2%	66,4%
No hi està d'acord	19,8%	26,2%
NS/NC	25,0%	7,4%

N: 606 i 1002

És en aquesta darrera pregunta on podem apreciar menys adhesions, com passa en la mitjana catalana, però també és on hi ha un nombre més gran d'indecisos, superior als que estan en desacord amb la pregunta. Sembla que en una pregunta tan clara com aquesta, els castellanolingües hi tindrien més reticències; hipòtesi, és clar, que caldria validar si algun dia es poden dur a terme els creuaments.

Llengua de l'entrevista

Pregunta 18

Llengua en què s'ha fet l'entrevista

	L'Hospitalet	Catalunya
Castellà	53,6%	21,7%
Català	35,9%	72,3%
Ambdues	10,4%	6,0%

N: 606 i 1002

3. La diversitat territorial

Un dels creuaments més usuals en sociologia, i també en sociolingüística, és el territorial. I encara més si considerem que la realitat lingüística territorial és molt diversa. Nosaltres aprofitarem que l'enquesta que vam fer a Catalunya i a l'**Hospitalet** es va repetir també a dues ciutats més d'àrees prou diferents per transcriure'n i comentar-ne els resultats.

I, sense més preàmbuls, passem a exposar-ne els resultats mitjançant una tria de gràfics amb les dades de cada ciutat i, al final, les del conjunt de Catalunya, i que organitzarem de la mateixa manera que hem fet fins ara: la identitat lingüística i la llengua familiar; els usos no familiars; els hàbits lingüístics en converses bilingües i les actituds. No hem inclòs en les comparacions les dades de Santa Coloma; podeu consultar les taules amb

els resultats comparats de totes les enquestes al fons bibliogràfic del Centre d'Estudis de l'Hospitalet.

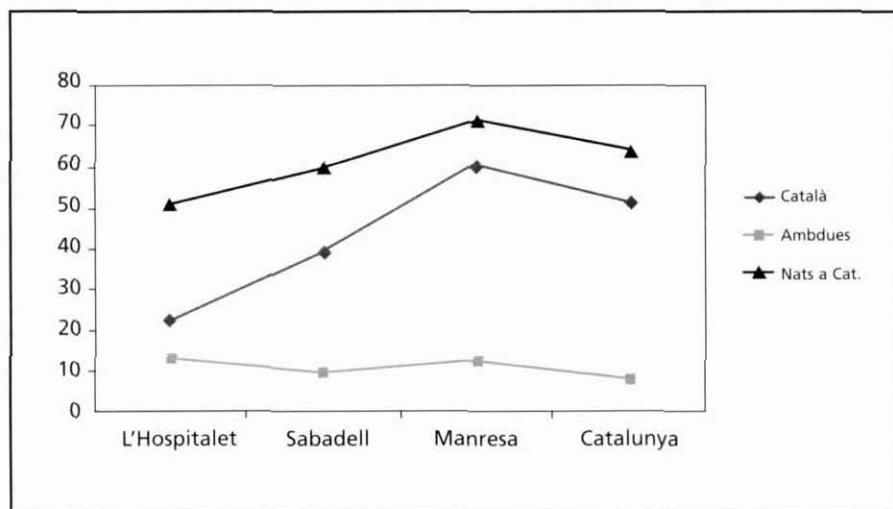
Identitat lingüística i llengua familiar

Recordem que per copsar la identitat lingüística preguntàvem "quina és la seva llengua?" Els resultats de les tres poblacions i els de Catalunya els podem veure en el gràfic 3.

D'una banda, com és lògic, s'aprecia clarament l'esglaonament de més a menys d'acord també amb l'índex migratori de cadascuna de les ciutats, Així, mentre l'**Hospitalet** tenia al voltant d'un 50% de població de més de quinze anys nascuda a Catalunya, Sabadell en tenia un 59,88 % i Manresa un 71,26%. Les xifres de catalanolingües sempre són més baixes, ja que molts dels fills dels immigrants dels anys seixanta i setanta ja són nascuts aquí, però no n'han adoptat la llengua pròpia com a tret identitari personal. És important fer notar que, a mesura que augmenta el nombre de catalanolingües, aquesta diferència és fa més petita, tot i que es manté arreu, igual que al conjunt de Catalunya.

Gràfic 3

IDENTITAT LINGÜÍSTICA I NASCUTS A CATALUNYA. 2000 I 2001. PERCENTATGE

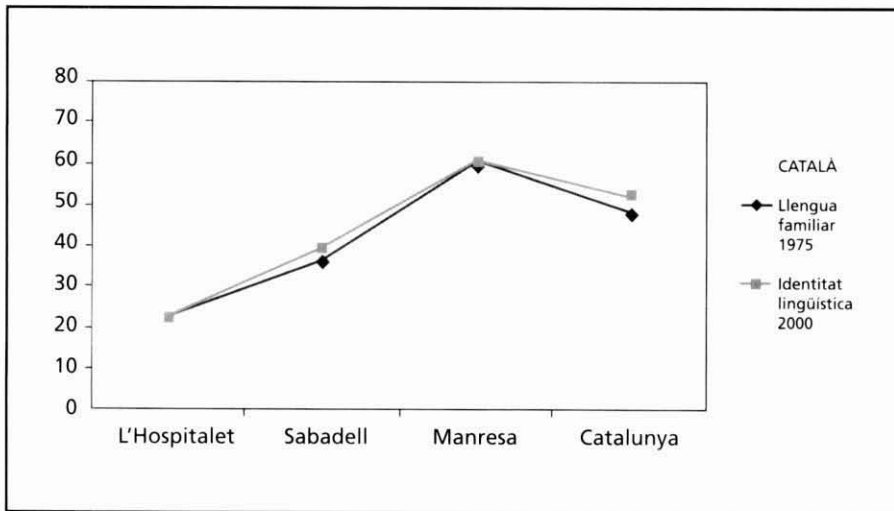

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

D'altra banda, és significatiu que el nombre de bilingües es manté en totes les poblacions sempre al voltant d'un 10%, independentment del fet anterior. Per escatir les possibles tendències evolutives del nombre de catalanolingües, hem comparat aquests resultats amb els de les persones que declaraven que la seva llengua familiar era el català l'any 1975. Vegem-ne la comparança en el gràfic 4.

Gràfic 4

IDENTITAT LINGÜÍSTICA (2000 I 2001) I LENGUA FAMILIAR (1975). PERCENTATGES

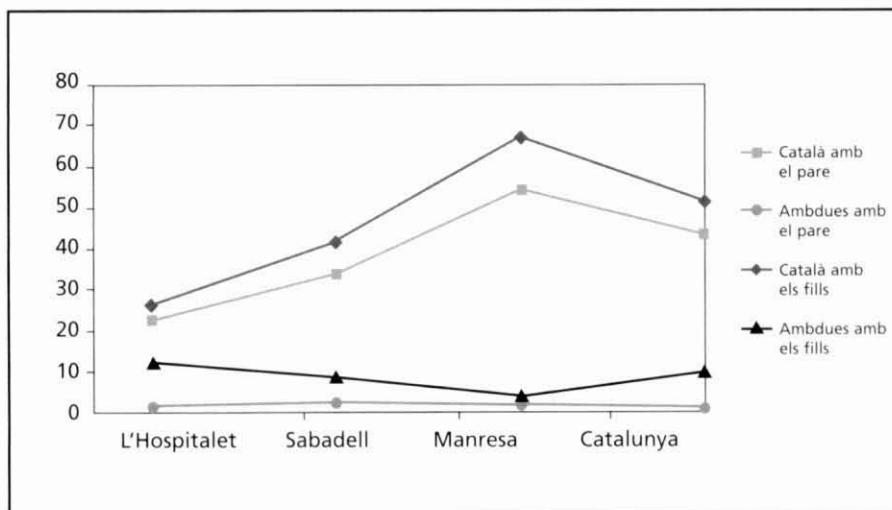
Font: Reixach, M. (1985) i Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

La semblança és veritablement sorprenent i avala la conclusió establerta anteriorment: el percentatge de catalanolingües s'ha mantingut relativament estable en aquests vint-i-cinc anys.

I passem a la llengua familiar. En el gràfic 5 hem indicat el nombre de persones que parlen o parlaven català amb els pares, i que ara el parlen amb els fills, així com la mateixa dada referida a ambdues llengües.

Gràfic 5

LLENGUA PARLADA AMB EL PARE I AMB ELS FILLS. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

Arreu es produeix un guany lingüístic, és a dir sempre hi ha un percentatge més gran de població que parla català o ambdues llengües amb els fills del que ho feia amb els pares. Tanmateix, aquest increment té característiques diverses, tot depenent del nombre de catalanolingües de cada ciutat.

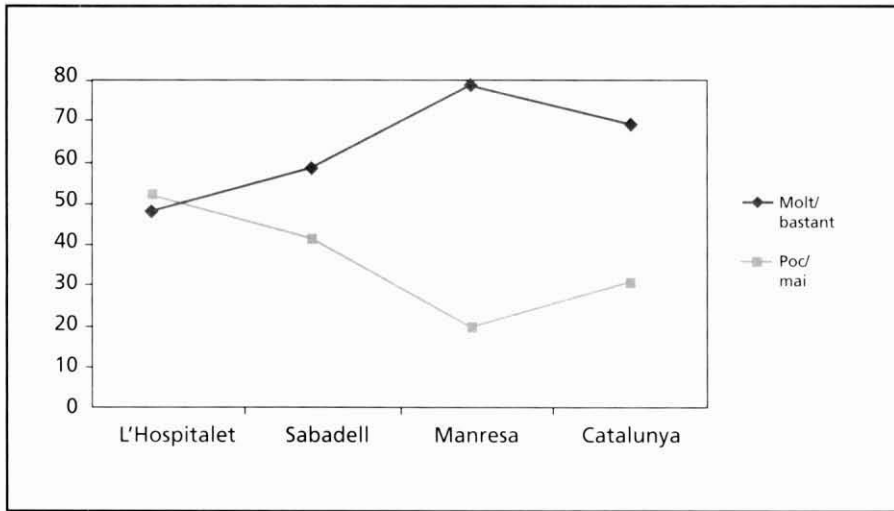
Usos no familiars

També aquí hem de recordar que havíem diferenciat entre ús "subjectiu" ("*parla molt, bastant, poc o mai en català?*"), i la llengua de l'última conversa, a la qual havíem atribuït un caràcter més "objectiu". I que també n'havíem estudiat l'ús en diverses situacions i l'ús en la mateixa enquesta, en la qual els entrevistadors sempre parlaven, d'entrada, en català i es passaven al castellà si els entrevistats ho feien.

N'exposarem els resultats territorials als gràfics 6, 7, 8 i 9 mentre que reservarem el 10 per fer un resum comparatiu d'algunes d'aquestes variables amb la competència oral en català.

Gràfic 6

"VOSTÈ PARLA CATALÀ...?". 2000 I 2001. PERCENTATGES

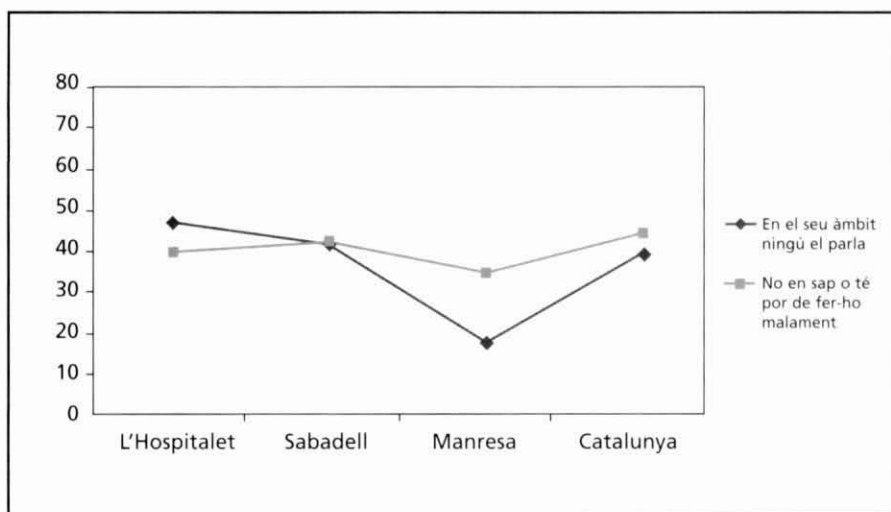

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

El pes, més que notable, del fenomen migratori a la ciutat de **L'Hospitalet**, com a moltes altres de l'àrea metropolitana barcelonina, es fa notar, ja que és l'única en la qual la suma de "molt" i "bastant" és inferior (encara que ho sigui molt lleugerament) a la de "poc" o "mai". A mesura que augmenta el nombre de catalanolingües, aquesta diferència s'eixampla fins que assoleix a Manresa una amplada superior a la del conjunt català. Tot i això, cal recordar que un 20% de la població manresana considera que té un escàs contacte amb la llengua del país. I podem preguntar-nos per què. Ens ho respon el gràfic 7.

Gràfic 7

"SI VOSTÈ NO PARLA CATALÀ ÉS PERQUÈ...?". 2000 I 2001. PERCENTATGES

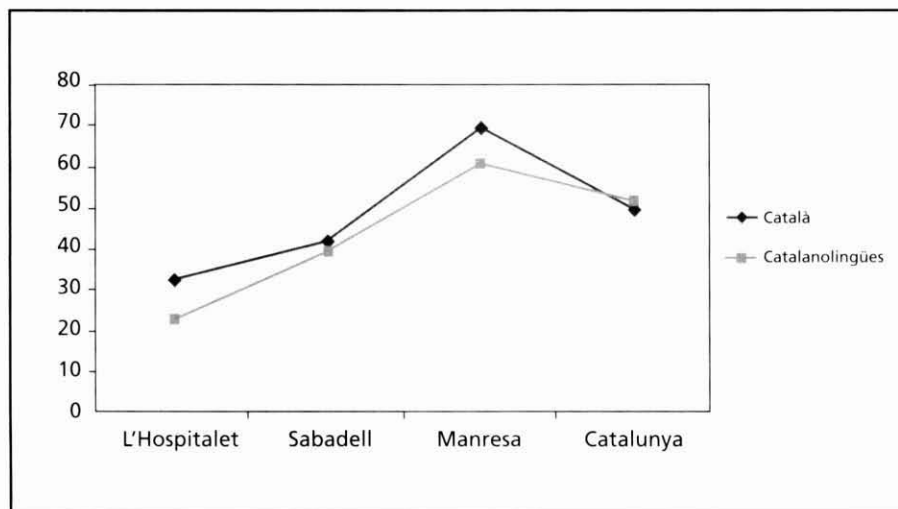
Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

Tant a **L'Hospitalet** com a Sabadell les principals respostes es divideixen, gairebé meitat per meitat, entre els que tenen dificultats per parlar el català —bé perquè diuen que no el saben, o perquè no s'hi senten prou segurs—, i els que afirmen que en el seu àmbit de relació gairebé ningú el parla. Per contra, a Manresa aquests darrers són un percentatge molt més baix que els altres dos sumats, una dada totalment coherent amb el fet que a la capital del Bages l'ús del català hi està molt més estès.

Vegem-ho pel que fa a l'ús real als diferents territoris, al gràfic 8.

Gràfic 8

LLENGUA DE L'ÚLTIMA CONVERSA I POBLACIÓ CATALANOLINGÜE. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà *et al.* (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

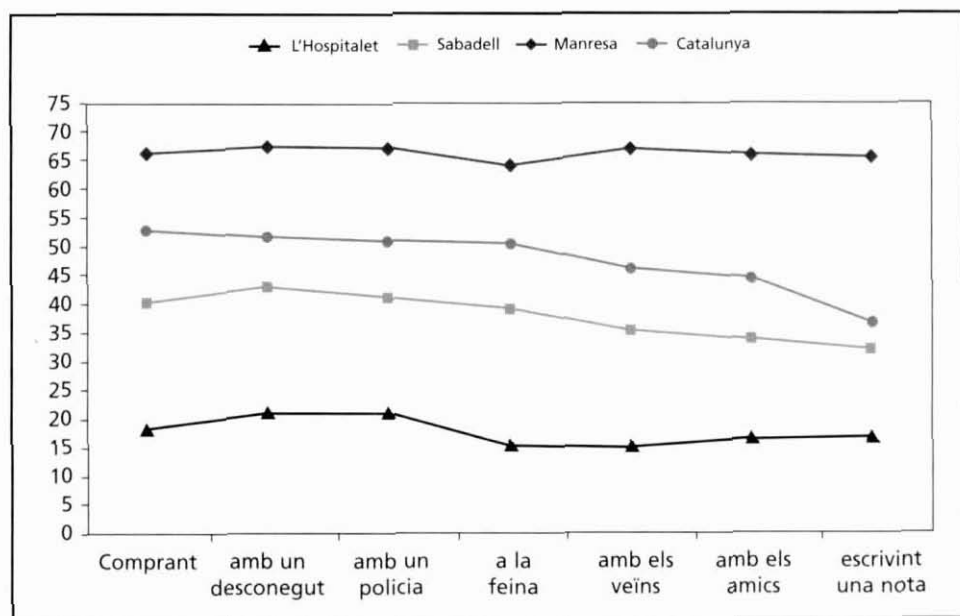
D'un nivell relativament baix d'ús del català es passa a pràcticament un 70% en el cas de Manresa, sempre amb el mateix rànquing: **L'Hospitalet**, Sabadell i la capital de la Catalunya central.

Però les llengües s'usen en contextos molt diversos, que podrem avaluar, d'acord amb els diferents índexs d'ús del català, en el gràfic 9. Sempre apareix el mateix esglaonament, aquest cop fins i tot més marcat, atès que no hem inclòs els valors d'ambdues llengües, que sí que apareixen al gràfic 10, en què destaca **L'Hospitalet**.

Gràfic 9

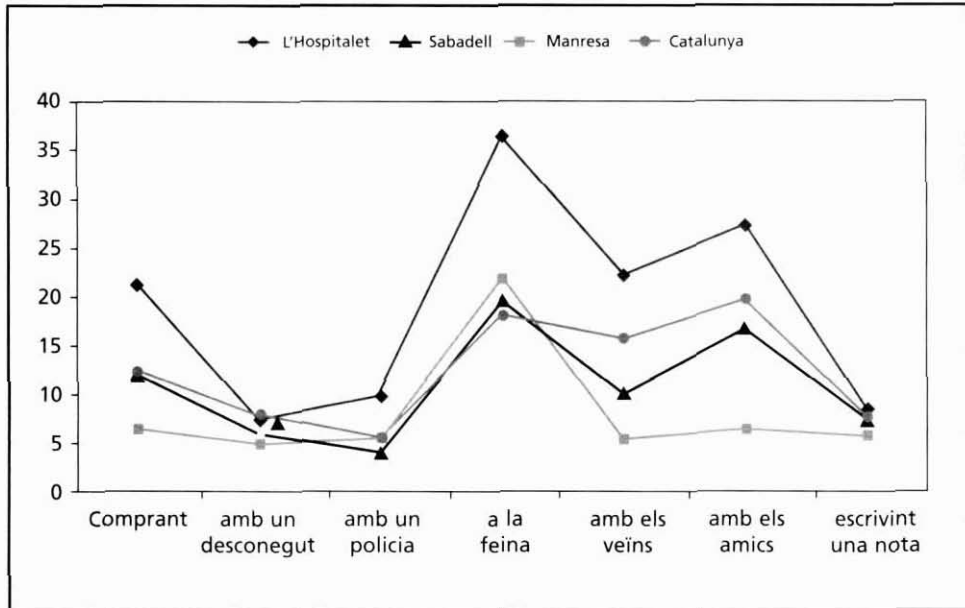
ÚS DEL CATALÀ EN DIVERSES SITUACIONS. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

Gràfic 10

ÚS D'AMBDUES LLENGÜES EN DIVERSES SITUACIONS. 2000 I 2001. PERCENTATGE

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

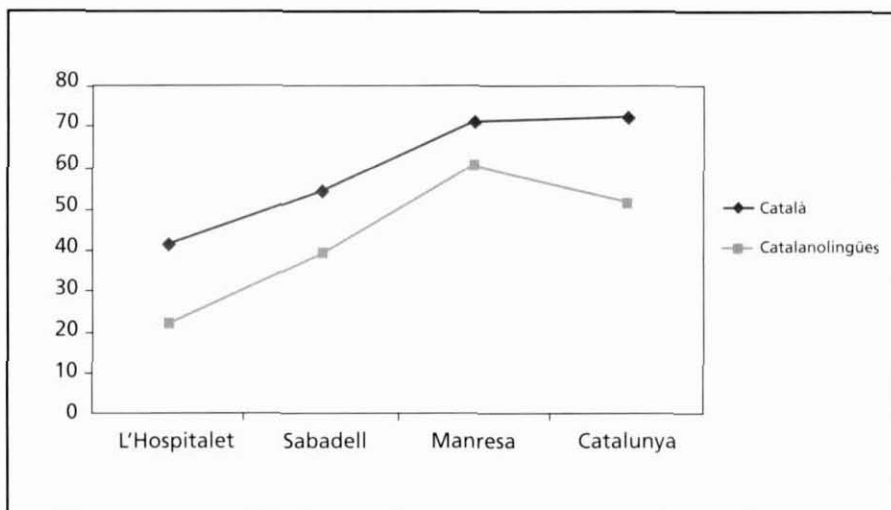
Tornant al català, podem observar la lleugera davallada habitual entre les situacions més impersonals i les personals, excepte en el cas de Manresa, on tots els índexs assoleixen uns valors semblants, exceptuant-ne, això sí, a la feina, on, igual que a les altres poblacions, l'índex cau lleugerament, també.

Pel que fa al valor d'ambdues llengües, com dèiem, hi destaca **L'Hospitalet**, com si els avenços en l'ús del català en les àrees amb més presència del castellà s'haguessin de produir d'aquesta manera més indirecta. També és força clar l'increment d'aquestes opcions dintre de l'àmbit laboral.

L'últim element que ens convé repassar és l'ús del català durant l'entrevista. És el gràfic següent, en què també hem inclòs l'índex de catalanolingües per poder-los comparar. Vegem-ho al gràfic 11.

Gràfic 11

LLENGUA DE L'ENTREVISTA I POBLACIÓ CATALANOLINGÜE. 2000 I 2001.
PERCENTATGES

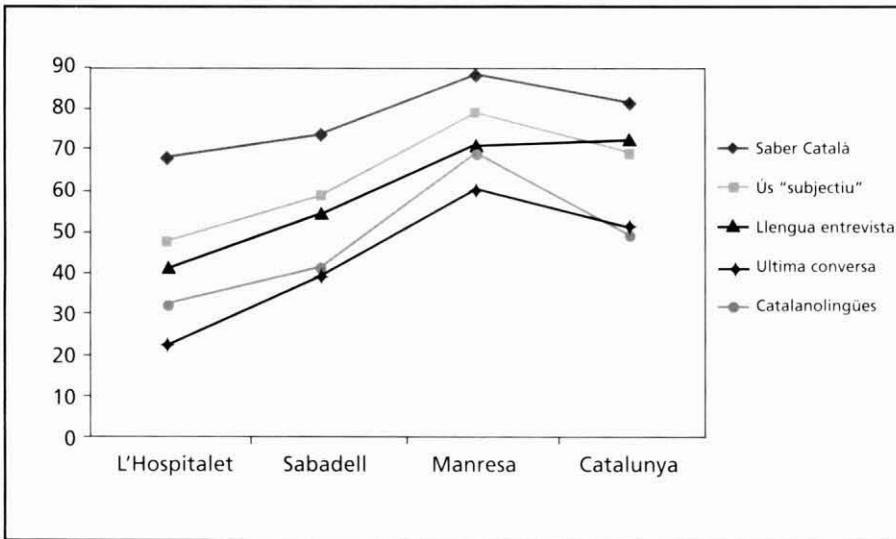
Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

En tots els casos, d'una forma més o menys intensa, l'ús del català és superior al nombre de catalanolingües, la qual cosa indica, tot i que aquí no disposem d'aquest creuament, que una part de les persones no catalanolingües també el podrien usar, en un context favorable. Hem expressat unes quantes vegades aquesta correlació entre la presència més o menys gran de les persones catalanolingües en el conjunt de la població i l'ús del català a cadascuna de les ciutats. L'evolució d'ambdues corbes així ho sembla indicar.

Per acabar, hem elaborat un resum on hem situat les dades més importants d'ús comparades amb el percentatge de ciutadans de cada població que afirma que sap parlar el català i el pes relatiu de les pesones catalanolingües. És el gràfic 12.

Gràfic 12

IDENTITAT LINGÜÍSTICA, ÚS I COMPETÈNCIA ORAL. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

Atesa la quantitat d'informació d'aquest gràfic, en farem diversos comentaris.

Es manté arreu la distància entre l'autoavaluació de la competència oral i l'ús real amb l'entrevistadora en el moment de realitzar-se l'enquesta. Cal tenir en compte les indicacions per parlar en català, d'entrada, i només convergir-hi si l'entrevistat emprava el castellà. Aquesta distància es fa més marcada com menys presència del català hi ha a la població i menys percentatge de catalanolingües.

Aquest pes relativament petit del que hem anomenat "ús potencial", si el comparem amb Catalunya, fins i tot porta a una inversió del rànquing de les diverses variables entre el cas català i el de les poblacions. Territorialment sempre l'ús "subjectiu" està per sobre de la llengua de l'entrevista, mentre que al conjunt de Catalunya és ben bé a l'inrevés.

Pel que fa a la dada d'ús "objectiu" sempre es troba en el penúltim esglaó, tot i que en el cas de Manresa pràcticament coincideix amb la de la llengua de l'entrevista. En aquest darrer cas, és factible que l'índex força alt d'ús del català exhaureixi pràcticament totes les seves potencialitats.

Finalment, el percentatge de catalanolingües sempre es troba en l'últim lloc, i marca una línia paral·lela força consistent amb la de la llengua de l'última conversa. És ben clar, doncs, com ja hem dit anteriorment, que la creació de contextos favorables a l'ús del català faria que un percentatge important de no catalanolingües s'incorporessin al seu ús més habitual.

Hàbits i actituds lingüístiques

En primer lloc ens centrarem en els hàbits, i clourem aquest repàs territorial amb les actituds lingüístiques.

Hàbits lingüístics en converses bilingües

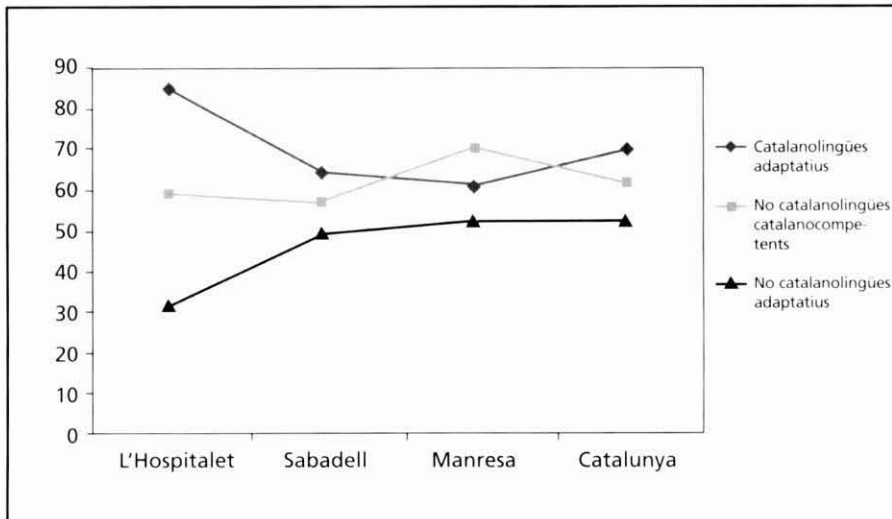
Cal recordar que hem fet dos tipus de preguntes simètriques a catalanolingües, d'una banda, i a no catalanolingües, de l'altra, sempre en converses on intervenen les dues llengües. Així, hem preguntat a les persones catalanolingües en quina llengua continuaven la conversa si començaven en català i l'interlocutor/a es passava al castellà. Si també s'hi adaptaven, a la llengua de l'interlocutor/a i, per tant, la conversa acabava produint-se en castellà les hem anomenat catalanolingües adaptatives.

Igualment, si les no catalanolingües començaven una conversa en castellà i l'interlocutor/a els parlava en català, les hem qualificat com adaptatives sempre que elles també continuessin en català, i, per tant, la totalitat de la conversa es desenvolupés en aquesta llengua.

Per tal de facilitar la presentació de les dades, presentem en un únic gràfic els percentatges respectius de catalanolingües i no catalanolingües adaptatives (les primeres cap al castellà i les segones cap al català) sobre la totalitat de persones del seu propi grup lingüístic. És el gràfic 13.

Gràfic 13

CATALANOLINGÜES QUE S'ADAPTEN AL CASTELLÀ I NO CATALANOLINGÜES QUE S'ADAPTEN AL CATALÀ. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

En tots els casos, les catalanolingües s'adapten més que les altres. D'aquesta manera, en aquest tipus de converses és molt més fàcil que les converses es produeixin en castellà que en català, un dels problemes més importants que limiten l'ús del nostre idioma.

En bona part, és perfectament explicable que el percentatge de no catalanolingües sigui relativament baix, ja que n'hi ha un bon gruix que no saben parlar en català. Tot i això, com en el gràfic també n'hem marcat el percentatge (respecte al total de no catalanolingües) de les que declaren que sí que saben parlar en català, podem apreciar que sempre hi ha una distància (entre 10 o 20 punts, tot depenent del cas) entre les dues ratlles: és a dir, sempre n'hi ha que saben parlar en català, però no s'hi adapten quan els parlen en català. Això donaria força coherència a les discrepàncies que hem assenyalat anteriorment entre les competències lingüístiques declarades i la llengua de l'entrevista. Ara bé, aquests 10 o 20 punts de diferència es poden explicar de dues maneres: o bé la seva autoavaluació sobre la competència oral en català està feta a l'alça, o bé, tot i que el saben parlar, no volen utilitzar-lo. És difícil inclinar-se per una o altra raó, però seria important mirar d'esbrinar-ho.

Aquesta distància entre les dues línies és molt més gran en el cas de **l'Hospitalet**, mentre que minva en les altres dues ciutats, i també a Catalunya.

Passem ara a les catalanolingües. Aquí els percentatges dels que es passen al castellà són molt més grans. Òbviament, teòricament, tots ho podrien fer, ja que tots en saben, de castellà, però, per què ho haurien de fer? També podrien mantenir la seva llengua, i canviar de codi en cas que l'altra persona manifestés explícitament no entendre-la, ja que la gran majoria de la població declara en els censos lingüístics que entén el català. Probablement això respon, com hem esmentat anteriorment, d'una banda al manteniment dels costums lingüístics que es gestaren durant la dècada dels seixanta i els setanta, on hi havia molta gent que no entenia el català i, de l'altra, a una certa tendència a rebutjar les converses en dues llengües, sempre que s'hi pugui produir una adaptació mútua. Aquest "hàbit" tan arrelat en les persones catalanolingües és un dels que fan més mal al creixement de l'ús del català, per la qual cosa hauríem de maldar per produir-ne un canvi substancial.

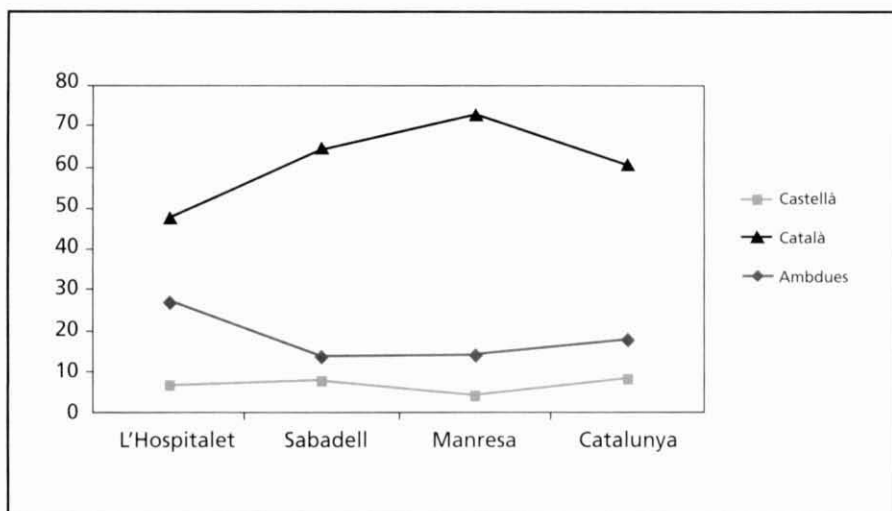
Quines diferències hi ha entre els diferents territoris, pel que fa a aquestes tendències, ben presents arreu? La conclusió és òbvia: la distància entre les línies augmenta a mesura que disminueix la presència de catalanolingües: és màxima a **l'Hospitalet**, on són el 22,1% de la població, i és mínima a Manresa on el percentatge és del 60,3%.

Actituds lingüístiques

Ens centrarem en les opinions de les persones enquestades sobre les preferències lingüístiques a l'ensenyament dels seus fills, en el gràfic 14, i l'acord o desacord amb una sèrie de preguntes (gràfics 15 i 16).

Gràfic 14

"QUINA LLENGUA PREFEREIX PER A L'ESCOLA DELS SEUS FILLS?" 2000 I 2001

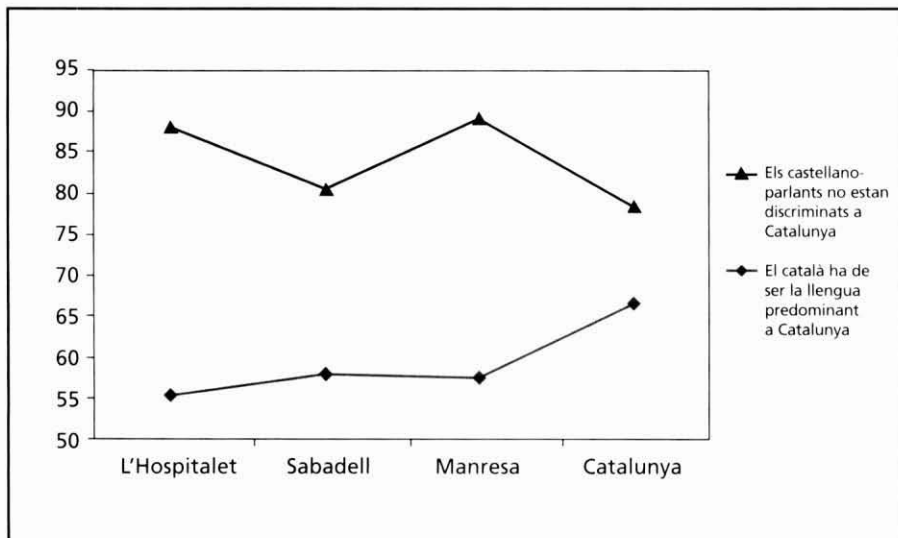
Font: Fabà et al. (Catalunya i l'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

A totes tres ciutats, i al conjunt de Catalunya, l'opció triada preferentment és el català, amb una gran distància respecte a les altres dues, ambdues llengües i el castellà, que resta molt allunyada de la primera. Tot i això, des del punt de vista territorial, hi ha diferències significatives entre les tres corbes. Així, l'opció pel català segueix una tendència de creixement d'acord, com en altres casos, a l'índex de catalanolingües, mentre que la del castellà es manté arreu en uns índexs molt baixos. Per contra, la tria d'"ambdues llengües" creix, però només a **l'Hospitalet**.

En el gràfic 15 hem optat per representar els resultats de dues de les preguntes que presenten índexs més diferents.

Gràfic 15

POBLACIÓ QUE ESTÀ D'ACORD AMB LES FRASES SEGÜENTS. 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà *et al.* (Catalunya i l'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

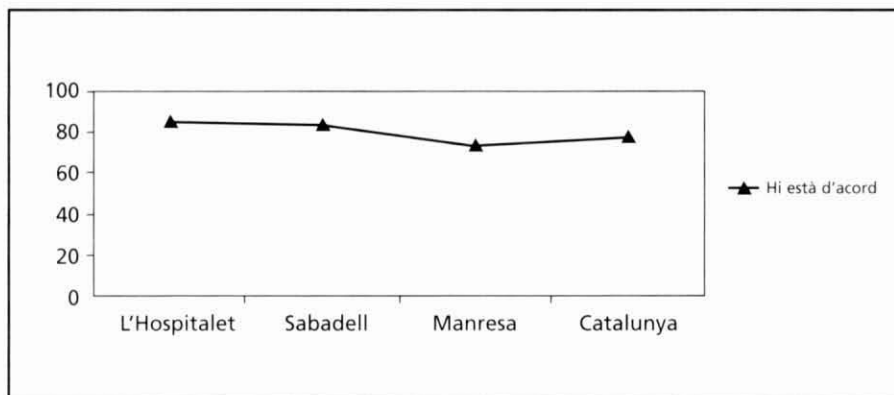
Tot i que amb lleugeres diferències, molt majoritàriament les persones enquestades de totes les poblacions no comparteixen la idea que "els castellanoparlants estan discriminats per la seva llengua", mentre que, encara que són majoria els que consideren que "el català ha de ser la llengua predominant de Catalunya", els índexs són força inferiors, al voltant del 50% i escaig del conjunt de la població.

Finalment, en el gràfic 16 sí que hi podem veure més diferències: en els territoris amb una presència més gran de no catalanolingües (l'**Hospitalet** i Sabadell) les persones entrevistades concedeixen més importància al català per tenir més possibilitats laborals.

Gràfic 16

POBLACIÓ QUE ESTÀ D'ACORD AMB LA FRASE SEGÜENT: "SABENT CATALÀ ÉS MÉS FÀCIL TROBAR FEINA". 2000 I 2001. PERCENTATGES

Font: Fabà et al. (Catalunya i L'Hospitalet 2000, Sabadell i Manresa 2001)

Bibliografia

CAMÓS, Joan. "Coneixement i ús del català a partir de les dades del padró...1986. Immigració i catalanisme". En: *Quaderns d'estudi*, núm. 8, 1989, p. 77-93

El català a Catalunya. Albert FABÀ, Olga GÁLVEZ, Joan MANRUBIA, Anna SIMÓ i Noemí UBACH. 2000 [informe inèdit]

El català a l'Hospitalet de Llobregat. Albert FABÀ, Olga GÁLVEZ, Joan MANRUBIA, Anna SIMÓ i Noemí UBACH. 2001 [informe inèdit]

El català a Manresa. Albert FABÀ, Olga GÁLVEZ, Joan MANRUBIA, Anna SIMÓ i Noemí UBACH. 2001 [informe inèdit]

El català a Sabadell. Albert FABÀ, Olga GÁLVEZ... [et al.]. 2001 [informe inèdit]

El coneixement del català, 1996. Mapa sociolingüístic de Catalunya. Jaume FARRÀS [et al.]. Barcelona, Generalitat, 2000

"Educació, llengua i hàbits culturals". En: *Enquesta metropolitana 1990. Informe General*. Marina SUBIRATS (Dir.). Barcelona: IEM, 1995

Enquesta metropolitana 1986. Condicions de vida i hàbits... transmissió de la llengua catalana... vol. 20. Marina SUBIRATS (Dir.). Barcelona, IEM ; Diputació, 1990

Entre l'esperança i el neguit. El català a Catalunya: coneixements, usos, actituds i identitats lingüístiques. FABÀ, Albert, Olga GÁLVEZ, ... [et al.]. [1r Premi ex aequo J.Camps de Sociolingüística. Òmnium Cultural, Granollers; inèdit]

FABÀ, Albert i Noemí UBACH. "De més verdes en maduren: la llengua catalana a Santa Coloma de Gramenet". En: *Revista de Llengua i Dret*, núm. 28, p. 255 - 271

REIXACH, Modest. *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona.* Barcelona, Generalitat, 1985

REIXACH, Modest. *Difusió social del coneixement de la llengua catalana. Anàlisi de les dades lingüístiques del padró... Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià.* Barcelona, Generalitat, 1990

REIXACH, Modest. *El coneixement del català. Anàlisi de les dades del cens lingüístic de 1991...* Barcelona, Generalitat, 1997

ROMANÍ, Joan Maria i Àngels VILADOT. "Evolució del coneixement del català en una ciutat gran de Catalunya: una anàlisi estadística de les dades del padró 1986 a l'Hospitalet de Llobregat". En: *Perspectiva social*, núm. 25, p. 81-96

RUIZ, Francesc, Rosa SANZ i Jordi SOLÉ CAMARDONS. *Diccionari de Sociolingüística.* Barcelona, GEC, 2001

STRUBELL, Miquel i Joan Maria ROMANÍ. *Perspectives de la llengua catalana a l'àrea barcelonina* [comentaris a una enquesta]. Barcelona, Institut de Sociolingüística Catalana, 1986 (Monografies ; 1)

TORRES, Joaquim. "Les dades lingüístiques del padró del 1975 i les enquestes coetànies". En: REIXACH, Modest. *Coneixement i ús de la llengua catalana a la província de Barcelona.* Barcelona, Generalitat, 1985, p. 155-162

TORRES, Joaquim. "L'ús oral familiar a Catalunya". En: *Jornades d'estudi sobre l'ús interpersonal del català.* Grup Català Sociolingüística ; CU de Sociolingüística i Comunicació, Barcelona, 2001

"Els trets lingüístics". En: *Enquesta metropolitana 2000 sobre condicions de vida i hàbits de la població de la Regió de Barcelona.* Marina SUBIRATS (Dir.). Barcelona, IEM, 2002